INTERENTOWY PRZEGLĄD NAUK O ADMINISTRACJI
NR 1(1)
ROK 2018

EGZEKUCJA ADMINISTRACYJNA Z WEKSLA WŁASNEGO

***Agata Szpunar*[1]**

Abstrakt: Jedną z głównych form zabezpieczenia wierzytelności we współczesnym obrocie jest weksel własny. W odpowiedzi na częste wykorzystanie tego papieru wartościowego przez jego uczestników ustawodawca wprowadził do katalogu środków egzekucyjnych w administracji egzekucję z weksla. Niniejszy artykuł określa pojęcie środka egzekucyjnego w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym należności pieniężnych, uwzględniając przy tym zasadę zastosowania najłagodniejszego środka. Przedstawia jak kształtuje się problematyka odpowiedzialności osób podpisanych na wekslu w oparciu o teorię umowną powstania zobowiązania wekslowego. Wyjaśnia istotę zasady niezależności podpisów, solidarnej odpowiedzialności dłużników wekslowych oraz abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego, wskazując na wynikające z tych reguł gwarancje efektywnego egzekwowania należności przez organ egzekucyjny. Co więcej określa sposób zajęcia weksla oraz przedstawia jak kształtuje się problematyka realizacji praw z weksla już zajętego. Analiza przepisów postępowania egzekucyjnego w administracji prowadzi do określenia tych, które budzą wątpliwości w świetle prawa wekslowego. Zmierzając ku odpowiedzi na pytanie czy zajęcie weksla jest równoznaczne z zajęciem weksla niezupełnego w chwili wystawienia, autor dokonuje charakterystyki tzw. weksla *in blanco*.

Słowa kluczowe: środek egzekucyjny, weksel własny, egzekucja z weksla, zajęcie weksla, indos.

[1] Student, V rok, prawo, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Jagielloński, agataa.szpunar@gmail.com.

Abstract: One of the main forms of securing claims in the modern turnover is the promissory note. In response to the frequent use of this security, the legislator introduced to the catalog of executive measures in administration the execution of a bill of exchange. This article defines the concept of an enforcement measure in enforcement proceedings regarding monetary dues, taking into account the principle of using the mildest measure. It presents issues of the liability of persons signed on the promissory note, based on the contractual theory of the promissory note arising. It explains the essence of the principle of the independence of signatures, joint and several liability of promissory note debtors and the abstract nature of promissory note liabilities, pointing to the guarantees of effective enforcement of the debts by the enforcement authority. What is more, it determines the manner of attachment of the promissory note and presents issues of the implementation of rights from the promissory note. The analysis of the provisions of enforcement proceedings in the administration leads to the determination of those which raise doubts in the light of the promissory law. Author aims at the answer to the question whether attachment of the promissory note is the same what attachment blank promissory note.

Keywords: enforcement measure, promissory note, execution of a promissory note, attachment of a promissory note, indorsement.

Środki egzekucyjne w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym należności pieniężnych

Pojęcie środka egzekucyjnego obejmuje swoim zakresem formę przymusu państwowego za pomocą, której organ egzekucyjny kieruje swoje działania (zarówno prawne jak i faktyczne) ku realizacji obowiązku administracyjnego przez zobowiązanego. Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym

w administracji[2] (dalej jako u.p.e.a.) wprowadza *numerus clausus* środków egzekucyjnych (art. 1a pkt 12 u.p.e.a.). Obok tych, które dotyczą obowiązków o charakterze niepieniężnym wyróżnia środki w postaci egzekucji należności pieniężnych. Zarówno w judykaturze[3], jak i w piśmiennictwie[4], niejednokrotnie wskazuje się, iż te ostatnie ustawa szereguje od najmniej do najbardziej dolegliwych (art. 1a pkt 12 lit a u.p.e.a.). Kwestia ta nie pozostaje bez znaczenia, ze względu na związanie organu zasadą stosowania najłagodniejszego środka egzekucyjnego (art. 7 § 2 u.p.e.a.). Dokonując wyboru środka dotyczącego należności pieniężnych organ nie powinien jednak kierować się wyłącznie kolejnością ich wyliczenia. Nie należy bowiem tracić z pola widzenia warunków osoby zobowiązanej[5]. Ocena, który środek jest najłagodniejszy, powinna zostać dokonywana *in concreto.*

W myśl art. 1a pkt 12 lit a tiret ósme u.p.e.a.środkiem egzekucyjnym jest egzekucja z weksla w rozumieniu ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe[6] (dalej jako pr.w.). Przepisy u.p.e.a. wskazują *explicite* na tę kategorię dochodzenia należności pieniężnej dopiero od wejścia w życie ustawy nowelizującej z dnia 6 września 2001 r.[7]. Mimo konstrukcyjnego rozróżnienia weksla na trasowany (art. 1 i n. pr.w.) i własny (art. 101 i n. pr.w.), niniejsze rozważania będą koncentrowały się na ostatnim z nich, ze względu na jego dominujące znaczenie we współczesnym obrocie. Dla poczynienia dalszych rozważań oscylujących wokół egzekucji w administracji należy po krótce przedstawić cechy charakterystyczne dla zobowiązania wekslowego.

[2] Dz.U. z 1966 Nr 24, poz. 151 ze zm.
[3] Wyrok NSA z dnia 10 maja 2017 r., II FSK 997/15, dostępny w internetowej bazie orzeczeń na stronie http://orzeczenia.nsa.gov.pl[dostęp: 09.04.2018 r.]; wyrok WSA w Gdańsku z dnia 15 kwietnia 2015 r., I SA/Gd 1674/14, Legalis nr 1259416; wyrok WSA w Warszawie z dnia 17 maja 2017 r., III SA/Wa 2297/16, Legalis nr 1709533.
[4] W. Grześkiewicz [w:] *Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji*,Dariusz R. Kijowski (red.), Warszawa 2015, s. 71; M. Surma, *Egzekucja administracyjna z weksla*, [w:] J. Niczyporuk, S. Fundowicz, J. Radwanowicz (red.) *System egzekucji administracyjnej,* Warszawa 2004,s. 374.; Inaczej m.in. P. Przybysz, *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz,* Warszawa 2015, s. 41 i s. 76.
[5] W. Piątek, A. Skoczylas, *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz*, R. Hauser, A. Skoczylas(red.), Warszawa 2018, s. 67, s. 28.
[6] Dz.U. z 1936 Nr 37, poz. 282 ze zm.
[7] Ustawa z dnia 6 września 2001 r., o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 125, poz. 1368.

Zasady odpowiedzialności osób podpisanych na wekslu własnym

Weksel własny stanowi papier wartościowy na zlecenie, którego istota sprowadza się do złożenia przez wystawcę przyrzeczenia zapłaty określonej sumy pieniężnej. Przypisywana dłużnikowi głównemu (wystawcy dokumentu) odpowiedzialność wynika z wystawienia weksla i wręczenia go remitentowi oraz łączącej strony umowy. Powyższa konstatacja ma swoje źródło w szeroko reprezentowanej w piśmiennictwie[8] oraz w orzecznictwie[9]teorii umownej powstania zobowiązania wekslowego. Kształt łączącej strony umowy jest różny w przypadku wystawienia weksla, jego indosowania czy dokonania awalu[10]. Osoby podpisane na wekslu zaciągają odrębne zobowiązanie wobec wierzyciela, co jest zgodne z zasadą niezależności podpisów wekslowych (art. 7 w zw. z art. 103 ust. 2 pr.w.). Reguła ta sprowadza się do przyjęcia, iż nieistnienie zobowiązania osoby podpisanej na wekslu nie wpływa na ważność pozostałych zobowiązań wekslowych[11]. Samodzielny charakter odpowiedzialności osób podpisanych na wekslu pozwala organowi egzekucyjnemu na efektywne egzekwowanie należności pieniężnej od dłużnika wekslowego mimo tego, że pozostałe podpisy umieszczone w treści dokumentu są z pewnych przyczyn nieważne.

Gwarancją zaspokojenia wierzyciela, jest ponadto solidarna odpowiedzialność dłużników wekslowych[12]. W myśl art. 47 w zw. z art. 103 pr.w. ten kto weksel wystawił, indosował lub zań poręczył, odpowiada wobec posiadacza solidarnie. Innymi słowy każdy z dłużników wekslowych jest zobowiązany wobec

[8] Tak m.in. A. Szpunar, *Podstawowe problemy papierów wartościowych*, „Państwo i Prawo" 1991, nr 2, s. 17; A. Szpunar, *O powstaniu zobowiązania wekslowego*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego" 1992, Nr 1, s. 2; M. H. Koziński, J. Dybiński, *Prawo papierów wartościowych*, [w:]Andrzej Szumański (red.), *System prawa prywatnego*. t. 18, Warszawa 2016, s.197; M.Czepelak, *Prawo instrumentów finansowych,* [w:] M. Stec (red.) *System prawa handlowego*, t. 4, Warszawa 2016, s. 131-132.

[9] Zob. m.in. uchwała 7 sędziów SN z 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSN 1995, nr 12, poz. 169; wyrok SN z 7 czerwca 2001 r., III CKN 394/00, LEX nr 548749; wyrok SN z 20 czerwca 2012 r., I CSK 573/11, LEX nr 1232226; wyrok SN z dnia 16 września 2004 r., IV CK 712/03.

[10] M. H. Koziński, J. Dybiński, *Prawo papierów wartościowych*, s. 197.

[11] P. Machnikowski, *Prawo wekslowe*,Warszawa 2009, s. 37.

[12]Szerzej o solidarności dłużników wekslowych: A. Szpunar, *Odpowiedzialność dłużników wekslowych*, „Przegląd Sądowy" 1992, nr 5-6, s.18 - 32; 18 T. Komosa, *Prawo wekslowe i prawo czekowe. Komentarz*, T. Komosa, W. Opalski (red.), Warszawa 1999, s. 99; A. Szpunar, *Komentarz do prawa wekslowego i czekowego*, Warszawa 1994, s. 202; M. H. Koziński, J. Dybiński, *Prawo papierów wartościowych*, s. 205.

wierzyciela, przy czym ten ostatni może otrzymać zapłatę jedynie raz. Prawo wekslowe wprost wskazuje na możliwość dochodzenia przez posiadacza roszczeń przeciw jednemu, kilku lub wszystkim dłużnikom bez potrzeby zachowania porządku, w jakim się zobowiązali (art. 47 ust. 2 w zw. z art. 103 ust. 1 pr.w.). Dla dochodzenia zapłaty dłużników ubocznych (indosantów, poręczycieli za indosantów) konieczne jest jednak uprzednie przedstawienie weksla do zapłaty jego wystawcy (w przypadku weksla umiejscowionego domicyliatowi)oraz złożenie protestu z powodu niezapłacenia w terminie[13]. Odmowa wykupu weksla (brak wykupu weksla w terminie) przez dłużnika głównego stwierdzona protestem daje podstawę do skierowania przez organ egzekucyjny żądania zapłaty sumy wekslowej przeciwko dłużnikom ubocznym– indosantom oraz ich poręczycielom (tzw. regres pierwotny).

Mówiąc o zobowiązaniu wekslowym należy podkreślić, że jest ono zobowiązaniem abstrakcyjnym. Innymi słowy jego ważność nie zależy od istnienia lub prawidłowości stosunku podstawowego leżącego u jego podstaw[14]. Jednym z przejawów abstrakcyjnego charakteru zobowiązania są ograniczenia w podnoszeniu zarzutów subiektywnych (*exceptiones in personam)* przez osoby podpisane na wekslu. W myśl art. 17 pr.w. osoby, przeciw którym dochodzi się prawz weksla, nie mogą wobec posiadacza zasłaniać się zarzutami, opartymi na swych stosunkach osobistych z wystawcą lub z posiadaczami poprzednimi, chyba że posiadacz, nabywając weksel, działał świadomie na szkodę dłużnika. Ze względu na powyższe, w przypadku weksla wcześniej indosowanego, osoba na nim podpisana może co do zasady podnieść jedynie tzw. zarzuty obiektywne (*exceptiones in rem).* Wśród nich należy wyróżnić m.in. zarzut braku zdolności do zaciągania zobowiązań wekslowych (art. 14 § 1 i art. 17 i n. ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny[15], dalej jako: k.c.), zarzut braku zdolności wekslowej osoby prawnej

[13] Strony mogą zwolnić wierzyciela od złożenia protestu po przez umieszczenie w treści weksla klauzuli „bez protestu", „bez kosztów" lub równoznacznej (art. 46 pr.w.). We współczesnym obrocie weksle zawierające powyższą wzmiankę bez wątpienia dominują.

[14] Wyrok SN z dnia 16 września 2004 r., IV CK 712/03, OSNC 2005, nr. 7-8, poz. 143; szerzej P. Machnikowski, *Prawo wekslowe*, s. 37-40.

[15] Dz.U. z 1964 Nr 16, poz. 93 ze zm.

i bliski temu zagadnieniu zarzut braku umocowania lub przekroczenia granic umocowania oparty na art. 8 w zw. z art.103 ust. 2 pr.w., zarzut braku zamiaru zaciągnięcia zobowiązania wekslowego[16], zarzut braku formy weksla (art. 101 z uwzględnieniem art. 102 pr.w.), zarzut sfałszowanego podpisu czy zarzut przedawnienia[17](art.70 w zw. z art. 103 ust. 1pr.w.).Abstrakcyjność zobowiązania wekslowego implikuje możliwość dochodzenia przez organ egzekucyjny należności pieniężnej bez konieczności uprzedniego zbadania stosunku leżącego u podstaw zobowiązania wekslowego[18].

Zajęcie weksla własnego

Organ egzekucyjny dokonuje zajęcia weksla odbierając weksel zobowiązanemu w trybie właściwym dla zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego, którego posiadanie potwierdzone jest dokumentem (art. 84 u.p.e.a.). Potwierdza odbiór weksla w protokole odbioru dokumentu[19], o którym mowa w art. 67 § 1 u.p.e.a.[20], podając przy tym wysokość egzekwowanej należności pieniężnej wraz z odsetkami z tytułu niezapłacenia należności w terminie i kosztami egzekucyjnymi. Na organie egzekucyjnym spoczywa obowiązek doręczenia zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego oraz odpisu protokołu odbioru weksla. Zajęcie weksla jest skuteczne wobec zobowiązanego (remitenta, a w przypadku weksla indosowanego, ostatniego indosatariusza)z chwilą podpisania protokołu przez pracownika organu egzekucyjnego, który został

[16] S. Wróblewski, *Prawo wekslowe i czekowe,* Kraków 1936,s. 112.

[17] Zarzut przedawnienia w piśmiennictwie oceniono jako *exceptio in personam* (tak m.in. A. Szpunar, *Komentarz do prawa wekslowego i czekowego*, s. 67; T. Komosa, *Papiery wartościowe*, „Przegląd Prawa Handlowego" 1995, nr 4, s. 13) oraz jako *excetpio in rem* (tak m.in. S. Wróblewski, *Prawo wekslowe i czekowe,* s. 111; S. Janczewski, *Prawo handlowe wekslowe i czekowe,* Warszawa 1990, s. 432; P. Machnikowski, *Prawo wekslowe*, s. 108; M. Czepelak, *Prawo instrumentów finansowych,* s. 200; A. Kondracka, *Charakter prawny zarzutów przysługujących dłużnikom wekslowym.* Rejent 2001, nr 1, s. 116). Analiza tego problemu przekracza jednak ramy niniejszego opracowania.

[18] M. Surma, *Egzekucja administracyjna z weksla,* s. 378; A. Głowacka, A. Fojt, *Egzekucja z weksla w postępowaniu egzekucyjnym w administracji,* „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis" 2015, nr 4/1, s.352, http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/64542/edition/65456/content?ref=desc[dostęp:09.04.2018 r.].

[19] Druk protokołu odbioru – zał. nr 7 do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 sierpnia 2016 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych w egzekucji należności pieniężnych, Dz.U. z 2016 poz. 1339.

[20] M. Surma, *Egzekucja administracyjna z weksla*, s. 382.; M. Faryna, *Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym…,* s. 966.

uprawniony do dokonywania czynności egzekucyjnych w egzekucji należności pieniężnych (tzw. poborca skarbowy). W konsekwencji organ egzekucyjny może wykonywać wszelkie prawa przysługujące zobowiązanemu w zakresie realizacji weksla (np. złożenie protestu czy notyfikacja).

W myśl art. 96a pkt 1 u.p.e.a. jednocześnie z zajęciem weksla organ wzywa trasata, aby należnej od niego sumy wekslowej nie uiszczał prawnemu posiadaczowi weksla (np. w przypadku braku indosów remitentowi), lecz należną sumę wpłacił w terminie wykupu weksla organowi egzekucyjnemu. Nie sposób nie zauważyć, że ustawodawca odniósł wskazaną regulację jedynie do egzekucji z weksla trasowanego. Nie oznacza to jednak wyłączenia możliwości zajęcia weksla własnego, który w polskiej praktyce, jak już wspomniano na wstępie, odgrywa większą rolę niż w weksel trasowany. Z tego względu w przypadku dokumentu, o którym mowa w art. 101 i n. pr.w. organ powinien skierować przedmiotowe wezwanie do jego wystawcy, któremu należy przypisać miano dłużnika zajętej wierzytelności[21]. Co więcej spoczywa na nim obowiązek zawiadomienia zobowiązanego, że nie wolno mu rozporządzać zajętym wekslem, ani też odebrać od wystawcy sumy wekslowej (art. 96a pkt 2 u.p.e.a.). Zobowiązany powinien zaś udzielić organowi wszelkich wyjaśnień potrzebnych do dochodzenia praw przeciwko wystawcy weksla własnego, przy czym brak realizacji takiego obowiązku zagrożony jest karą pieniężną do wysokości 3 800 zł (art. 168d § 1 u.p.e.a.).

Przedstawienie weksla własnego do zapłaty

Dokonując realizacji praw z zajętego weksla organ administracji może przedstawić weksel do zapłaty jego wystawcy lub sprzedać weksel w trybie określonym w przepisach u.p.e.a. dotyczących sprzedaży w przypadku egzekucji ruchomości (dział II rozdział 6 oddział 2 u.p.e.a.). W przypadku weksla umiejscowionego (art. 4 w zw. z art. 103 ust. 2 pr.w.) dokument powinien zostać

[21] Zob. R. Biskup, *Egzekucja administracyjna z papierów wartościowych*, [w:] J. Niczyporuk, S. Fundowicz, J. Radwanowicz (red.), *System egzekucji administracyjnej*, Warszawa 2004, s. 372 – 373.

okazany domicyliatowi. Przedstawienie weksla jedynie jego wystawy jest w takich okolicznościach bezskuteczne[22].W tym miejscu należy odpowiedzieć na pytanie w jaki sposób wierzyciel wekslowy, a w przypadku egzekucji administracyjnej właściwy organ, powinien dokonać wyżej wymienionej czynności zachowawczej. Po pierwsze przedstawienie do zapłaty polega na okazaniu oryginału weksla jego wystawcy. Zachowaniu temu musi jednak towarzyszyć wyraźne lub dorozumiane wezwanie do zapłaty sumy wekslowej oraz gotowość wydania pokwitowanego weksla przez jego posiadacza[23]. Za trafną należy uznać konstatację, iż samo przedstawienie weksla nie łączy się z koniecznością fizycznego okazania oryginału weksla "do oczu" dłużnikowi głównemu, bowiem za wystarczające należy uznać, stworzenie wystawcy weksla własnego przez posiadacza weksla realnej możliwości zapoznania się z oryginałem weksla w miejscu jego płatności. Ponadto, samo skierowanie do wystawcy weksla własnego zawiadomienia o możliwości zapoznania się z oryginałem weksla w dniu oraz miejscu jego płatności może być uznane skuteczne w rozumieniu art. 38 pr.w. W takim przypadku przedstawienie do zapłaty nie następuje z chwilą wystosowania do wystawcy stosownego zawiadomienia, lecz w dniu, w którym dłużnik mógł faktycznie dokonać oględzin weksla oraz ustalić, czy jest zobowiązany do jego zapłaty[24].

W myśl art. 38 w zw. z art. 103 pr.w. weksel płatny w oznaczonym dniu, w pewien czas po dacie lub po okazaniu, powinien zostać przedstawiony do zapłaty bądź w pierwszym dniu, w którym można wymagać zapłaty, bądź w jednym z dwóch następnych dni powszednich. Weksel płatny za okazaniem płatny jest przy przedstawieniu (art. 34 w zw. z art. 103 pr.w.), przy czym czynność ta powinna odbyć się w ciągu roku od dnia wystawienia weksla (wystawca może tak wskazany termin w dowolny sposób zmodyfikować, indosanci mogą go jedynie skrócić).

[22] I. Różański, *Podręcznik prawa* wekslowego, Warszawa 1957, s. 113.
[23]I. Rosenblüth, *Prawo wekslowe: komentarz, orzecznictwo,* Warszawa 1994, s. 188; M.Czepelak, *Prawo instrumentów finansowych*, s. 203; wyrok SN z dnia 23 listopada 2004 r., I CK 224/04, LEX nr 277075.
[24] Wyrok SN z dnia 31 marca 2006 r., IV CSK 132/05, LEX nr 195420; wyrok SA w Warszawie z dnia 19 sierpnia 2015 r., I ACa 1579/14, LEX nr 2086201; wyrok SN z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 457/07, LEX nr 457861.

Warto zaznaczyć, że wystawca może zastrzec, że weksel, płatny za okazaniem, nie może być przedstawiony do zapłaty przed oznaczonym dniem. W przypadku, w którym termin płatności weksla przypada na dzień ustawowo uznany za świąteczny, posiadacz weksla może domagać się zapłaty dopiero w najbliższym dniu powszednim (art. 72 w zw. z art. 103 pr.w.). Przy obliczaniu dni, w których przedstawienie do zapłaty jest skuteczne nie uwzględnia się dni świątecznych[25].

Weksel należy przedstawić w miejscu jego płatności. W przypadku braku wskazania w treści weksla miejsca jego płatności weksel własny należy przedstawić do zapłaty w miejscu jego wystawienia. W braku zaś oznaczenia miejsca jego wystawienia weksel należy uznać za wystawiony w miejscu podanym obok nazwiska wystawcy (art. 102 pr.w.). Posługując się pojęciem miejsca płatności ustawodawca wskazuje jedynie na wymóg określenia miejscowości, w której weksel ma być przedstawiony do zapłaty, nie obliguje jednak do oznaczenia adresu lokalu, w którym dłużnik powinien wykupić weksel. Wychodząc naprzeciw sytuacjom, w których mimo skutecznego określenia miejsca płatności wierzyciel wekslowy nie wiedziałby, gdzie powinien dokonać przedstawienia weksla do zapłaty, przepis art. 87 w zw. z art. 103 ust. 2 pr.w. stanowi, iż w braku odmiennego wskazania przedstawienia do zapłaty należy dokonać w lokalu przedsiębiorstwa, a gdyby nie można było znaleźć takiego lokalu w mieszkaniu dłużnika, natomiast w innym miejscu jedynie za zgodą zainteresowanych.

Sprzedaż weksla

W przypadku realizacji praw z weksla w formie sprzedaży w trybie właściwym dla zajętych ruchomości organ egzekucyjny co do zasady przenosi wierzytelność wekslową na kupującego za pomocą indosu (art. 96d § 1 u.p.e.a.). Czynności tej należy przypisać takie same skutki jakie wiążą się z dokonaniem indosu przez samego zobowiązanego (wierzyciela wekslowego). Ze względu na tą szczególną regulację, w piśmiennictwie przeniesienie weksla w rozumieniu art. 96d

[25] I. Rosenblüth, *Prawo wekslowe: komentarz, orzecznictwo,* s. 187.

u.p.e.a. określono jako indos egzekucyjny[26]. Mimo prób nadania odrębnej nazwy dla omawianego rozwiązania, nie ulega wątpliwości, że indos za pomocą, którego organ może dokonać realizacji praw z weksla jest indosem własnościowym (art. 14 ust.1 w zw. z art. 103 ust. 1 pr.w.). Mimo, że kompleksowe omówienie instytucji indosu przekracza ramy niniejszego opracowania, niezbędne jest przedstawienie problematyki odpowiedzialności samego indosanta.

W myśl art. art. 15 ust. 1 w zw. z. art. 103 ust. 1 pr.w. w braku przeciwnego zastrzeżenia indosant odpowiada za zapłatę weksla własnego. Odpowiedzialność ta nie została ograniczona jedynie do osoby indosatariusza, powstaje bowiem także w stosunku do kolejnych wierzycieli wekslowych. Indosant nie odpowiada z weksla wobec osób wcześniej podpisanych na dokumencie np. jego wystawcy i jego poręczyciela. Określone przez ustawę wekslową zasady odpowiedzialności indosanta znajdują zastosowanie także wówczas, gdy organ egzekucyjny prowadzi egzekucję z weksla w formie sprzedaży. Z tego powodu za trafny, a przy tym korzystny dla organu egzekucyjnego, należy uznać postulat opatrzenia indosu wzmianką „bez obliga", „*sine obligo*" lub równoznaczną[27]. Powyższe zastrzeżenie zwalnia bowiem indosanta (organ egzekucyjny) z odpowiedzialności za wykup weksla.

Przepis art. 96d § 2 u.p.e.a. należy uznać za zgodny z zasadą prawa wekslowegow myśl,której umieszczenie klauzuli „nie na zlecenie" przez wystawcę eliminuje możliwość przeniesienia praw z weksla za pomocą indosu (art. 11 ust. 2 w zw. z art. 103 ust. 1 pr.w.). W konsekwencji organ administracyjny może dokonać jego zbycia jedynie ze skutkami przelewu (art. 509 i n. k.c.). Podobnie w przypadku, w którym posiadacz weksla dokonał indosu po proteście z powodu niezapłacenia lub po upływie terminu, ustanowionego dla protestu czynność ta wywoła jedynie skutki właściwe dla cesji (art. 20 w zw. z art. 103 ust. 1 pr.w.). Zasada ta znajdzie zastosowanie także w przypadku weksla, na którym umieszczono klauzulę „bez

[26] M. H. Koziński, J. Dybiński, *Prawo papierów wartościowych*, s. 187.
[27]Tak też: M. H. Koziński, J. Dybiński, *Prawo papierów wartościowych*, s. 187; M. Surma, *Egzekucja administracyjna z weksla*, s.388.

protestu" lub równoznaczną. Nie ulega wątpliwości, że występujący w roli indosanta organ egzekucyjny może zamieścić na wekslu klauzulę „nie na zlecenie" (*recta*-indos). Z powyższej konstatacji nie należy jednak wywodzić, jakoby zamieszczenie wskazanej wzmianki stanowiło zakaz dalszego indosowania[28]. W takim przypadku zastosowanie klauzuli „nie na zlecenie" skutkuje wyłączeniem odpowiedzialności organu egzekucyjnego wobec kolejnych indosatariuszy. Nie wyłącza jednak odpowiedzialności indosanta (organu egzekucyjnego) wobec swojego indosatariusza.

Analiza przepisów pr.w. oraz u.p.e.a. prowadzi do wniosku, iż możliwość przeniesienia praw w drodze indosu przez organ egzekucyjny, który zajął wierzytelność wekslową, przeczy niektórym zasadom prawa wekslowego. Ze względu na normę art. 16 pr.w. jedną z funkcji indosu jest funkcja legitymacyjna. Osoba, która jest posiadaczem weksla i może wykazać swoje prawo nieprzerwanym szeregiem indosów korzysta z domniemania istnienia prawa, co oznacza, iż nie musi udowadniać swoich uprawnień. Dłużnik spełniając świadczenie w dobrej wierze, do rąk osoby formalnie legitymowanej, zostaje zwolniony ze zobowiązania (art. 921^7 k.c.)[29]. Podkreślenia wymaga, iż legitymacja formalna, o której mowa, stanowi przesłankę przenoszenia weksla w drodze indosu (921^9 § 3 k.c.)[30]. Szereg indosów jest nieprzerwany wówczas, gdy prawa indosatariusza wynikają z poprzedniego indosu. Pierwszy indos powinien pochodzić od remitenta, kolejny zaś od osoby wskazanej w poprzednim indosie, z wyjątkiem indosu *in blanco*. A zatem, w przypadku weksla, który nie był wcześniej indosowany, organ egzekucyjny przenosi prawa na nabywcę nie będąc przy tym remitentem. Natomiast w przypadku zajęcia weksla uprzednio indosowanego organ egzekucyjny jest legitymowany formalnie jedynie wtedy, gdy ostatni indos był indosem *in blanco*.

[28]Tak: M. Surma, *Egzekucja administracyjna z weksla*, s. 388.
[29] A. Szpunar, *Komentarz do prawa wekslowego i czekowego*, s. 61.
[30] M. Kaliński, *Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz.* J. Jastrzębski, M. Kaliński(red.), Warszawa 2012, s. 225.

Bezskuteczność egzekucji z weksla własnego

U podstaw każdego stosunku wekslowego leży stosunek pozawekslowy. Przewidując sytuację, w której egzekucja z weksla okaże się bezskuteczna, ustawodawca wprowadził zasadę, zgodnie z którą bezskuteczność egzekucji powoduje, że samo zajęcie weksla staje się zajęciem wierzytelności zabezpieczonej wekslem. Przekształcenie o którym mowa w art. 96f § 1 u.p.e.a. następuje *ipso iure*, co w konsekwencji zwalnia z konieczności sporządzenia protokołu zajęcia wierzytelności[31]. W tym zakresie ustawodawca nakłada na organ obowiązek odpowiedniego stosowania przepisów dotyczących egzekucji z innych wierzytelności pieniężnych (dział II rozdział 5 oddziału 1 u.p.e.a.).

Egzekucja administracyjna z weksla własnego *in blanco*

W praktyce, niejednokrotnie weksel własny w pierwszej kolejności przybiera postać weksla niezupełnego w chwili wystawienia, czyli tzw. weksla własnego *in blanco* (art. 10 w zw. z art. 103 ust. 2 pr.w.). Dokument ten charakteryzuje się brakiem choćby jednego z elementów koniecznych weksla, o których mowa w art. 101 w uwzględnieniem art. 102 pr.w. (np. braku wskazania sumy wekslowej). W jego treści nie może jednak zabraknąć złożonego w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego podpisu osoby, która wręcza dokument odbiorcy. Czynności tej musi towarzyszyć porozumienie stron (zawarte w sposób wyraźny lub dorozumiany) co do sposobu uzupełnienia weksla *in blanco.* Upoważnienie do jego uzupełniania dokonane w formie pisemnej nazywane jest powszechnie deklaracją wekslową.

W piśmiennictwie przedstawiono odmienne zapatrywania dotyczące określenia momentu powstania zobowiązania wekslowego w przypadku dokumentu, o którym mowa w art. 10 pr.w. Ramy niniejszego opracowania nie pozwalają na szczegółowe omówienie poszczególnych stanowisk. W moim

[31]A. Skoczylas, *Prawo procesowe administracyjne*, [w:] R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *System prawa administracyjnego*, t. 9, Warszawa2017, s. 574; A. Skoczylas [w:] *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz,* s. 454; P. Przybysz, *Postępowanie egzekucyjne w administracji…*s.378.

przekonaniu od chwili wydania weksla niezupełnego po stronie wystawcy istnieje przyszłe zobowiązanie wekslowe, natomiast po stronie odbiorcy przyszła wierzytelność wekslowa oraz uprawnienie do uzupełnienia weksla zgodnie z zawartym porozumieniem. Idąc dalej za moment powstania zobowiązania wekslowego w przypadku weksla *in blanco* należy uznać moment uzupełnienia dokumentu zgodnie z upoważnieniem udzielonym przy jego wręczeniu[32].

Ustawodawca w u.p.e.a. określając przedmiot zajęcia posługuje się pojęciem weksla. Przepis art. 96 § 1 u.p.e.a. wprost odsyła do jego rozumienia w świetle przepisów pr.w. Mimo tego, że prawo wekslowe nie wprowadza wprost definicji legalnej weksla własnego, za tego rodzaju papier wartościowy należy uznać dokument, który spełnia wymagania art. 101 z uwzględnieniem art. 102 pr.w. Natomiast, z samej istoty weksla własnego *in blanco* wynika, że nie zawiera on jednego z elementów koniecznych, o których mowa w wyżej wskazanych przepisach. Trudno przyznać aprobatę twierdzeniu, jakoby zajęcie weksla było równoznaczne z zajęciem tzw. weksla *in blanco*[33]. Uzasadniając powyższą konstatację należy wskazać, że dokument ten najczęściej pełni funkcję gwarancyjną sprawdzającą się do zabezpieczenia długu wystawcy, którego treść zostanie skonkretyzowana dopiero w przyszłości. Strony w momencie wręczenia weksla niezupełnego nie wiedzą, czy roszczenie powstanie, a jeśli tak to w jakim zakresie. Z tego wynika, że organ egzekucyjny zajmując weksel *in blanco* zająłby jedynie przyszłą wierzytelność wekslową wraz z uprawnieniem do uzupełnienia dokumentu. Z reguły strony nie podają w dokumencie sumy wekslowej[34]. Uznając, że zajęcie weksla jest tym samym co zajęcie weksla niezupełnego w chwili wystawienia, trudno chociażby o określenie zajmowanej należności pieniężnej w sporządzanym protokole. Co jednak najważniejsze możliwość zajęcia wierzytelności przyszłej dotyczy jedynie wierzytelności przyszłych z tytułu dostaw,

[32]Zob. wyrok SN z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 25/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 117; wyrok SN z dnia 15 maja 2008 r.,I CSK 548/07, LEX nr 491471; wyrok SN z dnia 21 września 2006 r., I CSK 130/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 93.

[33] Tak też: M. Surma, *Egzekucja administracyjna z weksla, s.* 391; Odmiennie: M. Faryna, *Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym…,* s. 969.

[34]M. Surma, *Egzekucja administracyjna z weksla, s.* 391.

robót i usług (art. 89 § 2 u.p.e.a.)[35]. W przypadku w którym u podstaw przyszłego zobowiązania wekslowego leży stosunek dostawy, robót lub usług, organ mógłby zająć przyszłą wierzytelność wynikającą z tych umów jedynie według właściwych dla wskazanego wyjątku przepisów, nie zaś dokonując zajęcia weksla.

Podsumowanie

Możliwość szybszego zaspokojenia wierzyciela wekslowego w postępowaniu nakazowym oraz szczególne regulacje prawa wekslowego sprzyjają wykorzystywaniu weksla własnego we współczesnym obrocie. Wyraźne wyodrębnienie tego papieru wartościowego w katalogu środków egzekucyjnych oraz wprowadzenie przepisów działu II rozdziału 5 oddziału 4 u.p.e.a. stanowi odpowiedź na praktykę zabezpieczania wierzytelności właśnie za pomocą weksla własnego. Dość ogólny charakter norm określających sposób przeprowadzenia egzekucji z weksla nie pozwala jednak zapomnieć, iż obok konieczności stosowania zasad postępowania egzekucyjnego, niezbędna jest znajomość przepisów prawa wekslowego oraz zrozumienie występujących w nich instytucji. Podkreślenia wymaga, iż towarzysząca zobowiązaniu wekslowemu silna pozycja wierzyciela w znacznej mierze sprzyja skutecznemu egzekwowaniu należności pieniężnej przez organ egzekucyjny. Na podstawie przedstawionych powyżej zapatrywań, można ponadto dostrzec niespójność niektórych regulacji postępowania egzekucyjnego z zasadami prawa wekslowego.

Bibliografia

1) Biskup Rafał. 2004. *Egzekucja administracyjna z papierów wartościowych*, [w:] System egzekucji administracyjnej. (red.) Janusz Niczyporuk, Sławomir Fundowicz, Joanna Radwanowicz. 356-373. Warszawa: C.H. Beck.
2) Czepelak Marcin. 2016. *Prawo instrumentów finansowych* [w:] System Prawa Handlowego, t. 4 cz. 2. (red.) Mirosław Stec. Warszawa: C. H. Beck.

[35]Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 2 marca 2016 r., I SA/Gl 1079/15, LEX nr 2016922; wyrok WSA w Gliwicach z dnia 2 września 2016 r., I SA/Gl 886/15, dostępny w internetowej bazie orzeczeń na stronie http://orzeczenia.nsa.gov.pl [dostęp: 09.04.2018 r.].

3) Faryna Małgorzata. 2015. *Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.* (red.) Dariusz. R. Kijowski, Warszawa: LEX a Wolters Kluwer business.
4) Głowacka Aleksandra, Artur Fojt. 2015.*Egzekucja z weksla w postępowaniu egzekucyjnym w administracji.* Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis 4/1, s. 343−356. Wrocław: E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/64542/edition/65456/content?ref=desc.
5) Grześkiewicz Władysław. 2015. *Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.* (red.) Dariusz. R. Kijowski. Warszawa: LEX a Wolters Kluwer business.
6) Janczewski Stanisław. 1990. *Prawo handlowe wekslowe i czekowe.* Warszawa: Przemiany.
7) Kaliński Maciej. 2012. *Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz.* (red.) Jacek Jastrzębski, Maciej Kaliński, Warszawa: Lexis Nexis.
8) Komosa Tadeusz. *Papiery wartościowe*. 1995. Przegląd Prawa Handlowego. nr 4, s. 1– 23.
9) Komosa Tadeusz. 1999. *Prawo wekslowe i prawo czekowe. Komentarz.* (red.) Tadeusz Komosa, Wiesław Opalski. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze.
10) Kondracka Agnieszka. 2001. *Charakter prawny zarzutów przysługujących dłużnikom wekslowym.* Rejent. nr 1, s. 106 - 131.
11) Koziński Mirosław H, Jacek Dybiński. 2016. *Prawo papierów wartościowych* [w:] System prawa prywatnego. t. 18. (red.) Andrzej Szumański. Warszawa: C. H. Beck: Instytut Nauk Prawnych PAN.
12) Machnikowski Piotr. 2009. *Prawo wekslowe,* Warszawa: Oficyna a Wolters Kluwer business.
13) Piątek Wojciech, Skoczylas Andrzej. 2018. *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz.* (red.) Roman Hauser, Andrzej Skoczylas. Warszawa: C. H. Beck.
14) Przybysz Piotr. 2015. *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz.* Warszawa: Wolters Kluwer.
15) Rosenblüth Ignacy. 1994. *Prawo wekslowe: komentarz, orzecznictwo*. Warszawa: Pia Print.
16) Różański Ignacy. 1957. *Podręcznik prawa* wekslowego wraz z wzorami weksli. Warszawa: Wydawnictwo prawnicze.
17) Skoczylas Andrzej 2018. *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz.* (red.) Roman Hauser, Andrzej Skoczylas. Warszawa: C. H. Beck.
18) Skoczylas Andrzej. 2017 *Prawo procesowe administracyjne.* [w:] System prawa administracyjnego. t. 9. (red.) Hauser Roman, Niewiadomski Zygmunt, Wróbel Andrzej.Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck.
19) Surma Mirosław. 2004. *Egzekucja administracyjna z weksla* [w:] System egzekucji administracyjnej. (red.) Janusz Niczyporuk, Sławomir Fundowicz, Joanna Radwanowicz, 374-391. Warszawa: C.H. Beck.

20) Szpunar Adam. 1994. *Komentarz do prawa wekslowego i prawa czekowego.* Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze.
21) Szpunar Adam. *Odpowiedzialność dłużników wekslowych*. 1992. Przegląd Sądowy. nr 5-6, s. 18 – 32.
22) Szpunar Adam. *O powstaniu zobowiązania wekslowego*. 1992. Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego. nr 1, s. 1 – 6.
23) Szpunar Adam. *Podstawowe problemy papierów wartościowych*. 1991. Państwo i Prawo. nr 2, s. 13 – 25.
24) Wróblewski Stanisław. 1936. *Prawo wekslowe i czekowe.* Kraków: Leon Frommer.

Akty prawne:

1) Ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe. Dz.U. z 1936 Nr 37, poz. 282 ze zm.
2) Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny. Dz.U. z 1964 Nr16, poz. 93 ze zm.
3) Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Dz.U. z 1966 Nr 24, poz. 151 ze zm.
4) Ustawa z dnia 6 września 2001 r., o zmianie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz niektórych innych ustaw. Dz. U. Nr 125, poz. 1368.
5) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 sierpnia 2016 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych w egzekucji należności pieniężnych. Dz.U. z 2016 poz. 1339.

Orzecznictwo:

1) Uchwała 7 sędziów SN z 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSN 1995, nr 12, poz. 169.
2) Wyrok SN z dnia 26 stycznia 2001 r., II CKN 25/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 117.
3) Wyrok SN z 7 czerwca 2001 r., III CKN 394/00, LEX nr 548749.
4) Wyrok SN z dnia 16 września 2004 r., IV CK 712/03, OSNC 2005, nr. 7-8, poz. 143.
5) Wyrok SN z dnia 23 listopada 2004 r., I CK 224/04, LEX nr 277075.
6) Wyrok SN z dnia 31 marca 2006 r., IV CSK 132/05, LEX nr 195420.
7) Wyrok SN z dnia 21 września 2006 r., I CSK 130/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 93.
8) Wyrok SN z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 457/07, LEX nr 457861.
9) Wyrok SN z dnia 15 maja 2008 r., I CSK 548/07, LEX nr 491471.
10) Wyrok SN z 20 czerwca 2012 r., I CSK 573/11, LEX nr 1232226.
11) Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 15 kwietnia 2015 r.. I SA/Gd 1674/14, Legalis nr 1259416.

12) Wyrok SA w Warszawie z dnia 19 sierpnia 2015 r., I ACa 1579/14, LEX nr 2086201.
13) Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 2 marca 2016 r., I SA/Gl 1079/15, LEX nr 2016922.
14) Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 2 września 2016 r., I SA/Gl 886/15, dostępny w internetowej bazie orzeczeń na stronie http://orzeczenia.nsa.gov.pl[dostęp: 09.04.2018 r.].
15) Wyrok NSA z dnia 10 maja 2017 r., II FSK 997/15, dostępny w internetowej bazie orzeczeń na stroniehttp://orzeczenia.nsa.gov.pl[dostęp: 09.04.2018 r.].
16) Wyrok WSA w Warszawie z dnia 17 maja 2017 r., III SA/Wa 2297/16, Legalis nr 1709533.